

گوش لری بویراحمدی

اسفندیار طاهری. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۵،
صفحه ۳۴۸.

رضا امینی^۱

۱. بررسی شکلی

این کتاب در سه بخش اصلی سامان یافته است: بخش نخست: مقدمه، بخش دوم: واج‌شناسی، و بخش سوم: دستور. افزون بر این سه بخش، کتاب بخش‌هایی زیر عنوان «متن‌ها»، «واژه‌نامه لری بویراحمدی-فارسی»، «واژه‌نامه فارسی-لری بویراحمدی» و «منابع» دارد. در آغاز کتاب نیز پیش‌گفتار و سپس «راهنمای نشانه‌های آوانویسی و برابر آنها در الفبای بین‌المللی آوانگار آمده است.

۲. بررسی محتوایی

در بخش مقدمه، نخست توضیحاتی درباره داده‌های تحقیق و گوش بویراحمدی و موقعیت جغرافیایی گوش لری بویراحمدی داده شده است و سپس جغرافیای تاریخی منطقه بویراحمدی و تاریخچه این منطقه و خوانیش مرور شده است.

در بخش واج‌شناسی، آواهای لری بویراحمدی معرفی شده، به فرایندهای آوایی همچون ادغام، حذف، هماهنگی واکه‌ای و ... در این گوش توجه شده و برای آنها نمونه‌هایی ارائه شده و در پایان به موضوع تکیه در این گوش پرداخته شده است.

در بخش دستور، نخست طبقات واژگانی اسم، صفت، قید، ... در این گوش بررسی شده است، و سپس به صورت مبسوط‌تری به فعل، انواع آن از نظر وجه، زمان، نمود و ساختمان پرداخته شده است. در پایان نیز به موضوع واژه‌سازی در این گوش توجه شده است.

از ویژگی‌های مثبت این کتاب می‌توان به زبان روان و روشن آن، ارائه داده‌های بسیار از گوش لری بویراحمدی و شمار اندک غلط‌های نگارشی و ویرایشی آن (به غیر از مواردی همچون اشتباه در نوشتن «سفید» در برابر "zan" در جدول دوم صفحه ۹، و ایراد ویرایشی در واژه «کاملاً» در میانه

۱. دکترای زبان‌شناسی، اسفندیار پژوهشگاه میراث فرهنگی

صفحه ۱۸۰، و نگذاردن نقطه پایانی در پایان نشانی بسیاری از منابعی که در بخش «منابع» کتاب آمده‌اند، ... اشاره کرد.

اما از نقاط ضعف این کتاب یکی باید به توصیفی بودن صرف آن اشاره کرد. در واقع این کتاب به معرفی و توصیف گویش لری بویراحمدی بسنده کرده است، و اثر چندانی از تحلیل و تبیین‌های زبان‌شناسی در آن دیده نمی‌شود و فقط در مواردی مؤلف محترم به پیشینه تاریخی شماری از واژگان پرداخته است. البته، با توجه به آنکه گویش‌ها و لهجه‌های محلی در بسیاری از موارد در حال رنگ باختن هستند، توصیف و ضبط داده‌های آنها نیز کوششی ارزشمند است که می‌تواند زمینه و انگیزه کارهای تحلیلی و تبیینی درباره آنها را فراهم آورد.

۳. ارزشیابی کلی و پیشنهادها

ارائه حجم زیادی از مطالب غیرزبانی در بخش مقدمه یکی از ویژگی‌های خرده‌پذیر کتاب است. به طور خاص آنچه که درباره خوانین منطقه بویراحمد گفته شده است اضافی می‌نماید و هیچ ربطی به موضوع اصلی این کتاب که جنسی زبانی دارد، ندارد. افزون بر این، مطالبی که در این بخش آمده، به طور عمده از چند منبع محدود برگرفته شده است و کمتر اثری از نگاه مؤلف در آنها دیده می‌شود که بتواند به گونه‌ای وجودشان را در کتاب توجیه کند.

نکته پایانی که البته خاص این کتاب نیست، این است که هر خواننده‌ای که چنین کتاب‌هایی را درباره گونه‌های زبانی موجود در ایران بخواند، احتمالاً در جایی این پرسش را مطرح خواهد کرد که آیا توصیف آنها به عنوان «گویش» به لحاظ علمی دقیق است، یا نه؟ چرا که این گونه‌های زبانی، در بسیاری از موارد به لحاظ معنایی و گاه حتی ساختاری، تفاوت‌های مشخصی با زبان فارسی دارند، و اگر در میان زبان‌های ایرانی، گونه‌های زبانی‌ای همچون پشتو، اُستی، ... با عنوان «زبان» توصیف می‌شوند، دلیل موجهی ندارد که به این گونه‌های زبانی با عنوان «گویش» اشاره کنیم.